

IV / 10

Kronika obce:

„České Novosilky“

na Volyni

Bronyjs

Kronika

obce

České Novosilky

na Volyni

sepsal

dle výpovědi prvního
přistěhovatele Karla Dolejše
a ~~mých~~ zážitků

~~mých~~
srdce

Půlpytel Karel

učitel v Drnholci

okr. Mikulov.

Popis okolí Maple
„Českých Novosilek“

V 1870 roce, než se přistěhovali první čeští přistěhovatelci, byly tu pouze tyto obce: Ruské Novosilky, Krásor, Mystiny, Korbán, Kolodeže, Holetín a dvorek Kumoviště.

Rozsáhlé polnosti, luka, lesy a pastviny náležely v okolí panu Aleksandru Slavoševskému, rodem Poláku, který je obdržel za dobré služby své šlechtě, u níž býval dvorním kuchařem.

Pan A. Slavoševski měl úhrnem 1800 ha půdy, z toho 400 ha při dvorku v Kumovištích. Sam bydlil v dřevěném dvorci na kopečku těsně u Ruských Novosilek. Dvorec měl pevné zděné

základy se sklepy, v sadě byla dřevěná
Kaplička, kde občas se sloužila sv. mše katol.
obřadu a sem přicházeli i čeští osadníci.
Hned pod dvorcem byla říčka, která se
dále vlévala do říčky Hnilé lipy, která se
vinula mezi bažinatými lukami od Horochova
Kolem Krásova, Rus. Novosilek, Kumovišť,
Holetina a Lipy, kde se vlévala do Stýru.
Mezi Rus. Novosilkami a Kumovišti tvořila
ostrov asi 8ha rozlehlý, kde se vesničané
vlétě koupávali.

Proti Holetinu byly na bažinách zbytky
staré kozácké tvrže. Nikdo ta místa valně
nenavštěvoval a tvrž zarostla býlím.

Kdysi tu vedla nasypaná cesta od Holetina
ke tvrzi a dále přes Komov k Labačově,
bývalému to důležitému městečku. Dosud
~~se na březích luk proti Holetinu nacházejí
různé úlomky nádob a věci, jež se tehdy
prodávaly na trhu. Dokonce byl nalezen
základní kámen pod oltářem bývalé
cerkve pravoslavné!~~

Tyto osady v letech 1870 spadaly pod pravomoc volyňské gubernie se sídlem v Žitomiru u Kijeva, a nejbližším újezdním městem byl Vladimir-Volyňský, 75 km vzdálený.

Čtrnáct km k východu bylo městečko Berestečko, významné histor. bojem mezi Poláky a Kozáckým vůdcem Bohdanem Chmelnickým. Asi pět km za Berestečkem je klášter a pod ním slavné Kozácké mohyly.

K severovýchodu, asi 50 km, leží město Luck, slavné sídlo literského knížete Lubarta, který tam postavil starožitný zámek ve XII. st. jehož schátralé zdi a věže stojí dosud.

Sem, do prostoru mezi Luckem, Berestečkem a Horochovem přišli v letech 1870 tých první čeští přistěhovalci.

České Novosilky.

Název obce: Pochází z důvodu rozlišení nové osady od Ruských Novosilek. Zpočátku byla založena první obec: Staročeské Novosilky a když občanů přibývalo, byla založena druhá osada hned za kopcem: Novočeské Novosilky. Každá obec měla své zřízení, ale společnou školu a hřbitov, a společně se jmenovaly: České Novosilky. První obec domorodé obyvatelstvo nazývalo "Pšenec", ježto se pěstovalo hodně výborné pšenice a také proso / pšenof.

Doba založení obce: Spadá do roku 1870-71. Tehdy přijel na Volyn krajan Palička, který zakoupil od Aleks. Slawoszewského 400 ha půdy při dvorku v Kumovištích. V tomto dvorku se ubytovali první přistěhovalci. Půda tato se skládala z třetiny orné půdy, z třetiny luk a z třetiny lesa, který pak z poloviny vymýtli. Palička zaplatil za půdu průměrem 12 rublů za každý ha a prodával ji po 16 rublů. Kupní smlouva byla společná v 1873 roku.

Zakladatelé obce:

Mezi prvními přistěhovanci byli:

1. Opočenský Josef ze Zarrace okres Čáslav
2. Dolejš Karel z Trěmošnice " "
3. Čech Jan Chvalovice " "
4. Čmuchaček Jan od Turnova
5. Liška František ze Semil okr. Turnov
6. Horušický František " "
7. Jakubec Jan " "
8. Staněk Matěj " "
9. Martinek Josef z Mladějovic okr. Jičín
10. Svoboda František Žběchary "
11. Švorc Tomáš " "
12. Kněžíček Jan " "
13. Kněžíček František " "
14. Kozák Václav Železnice "
15. Kozák Alojs " "
16. Vrba Jan Bartošovice "
17. Šťastný Josef " "
18. Lamač Jan " "
19. Horáček František " "
20. Rajberg Josef " "
21. Valeš Josef " "
22. Rudolf Václav " "

23. Dostál František z Bartošovic okr. Tičín
24. Novák František "
25. Haken Jan "
26. Košťák Josef "
27. Špür Václav "
28. Urban Jan "
29. Janatka Josef "
30. Rektor Jan a Frant. "

Kromě těchto přistěhovali se postupně jiní, nebo přesídlili z obce do obce:

- Kostiuk Adam místní Ukrajinec
 Berexiuk Korněj " "
 Kiška Majer Žid, krejčí
 Valter Benjamin " obchodník
 Bronštejn Lejba " "
 Vavroch Josef nájemce cihelny u Havelků
 Bělina Josef odjel do Argentiny
 Graj Feodor oburník z Haliče
 Majbroda Václav "
 Šarlorský Karel, Polák
 Princínský František Polák /přiženil se u Kozáků/
 Řehák Václav
 Beneš Václav
 Leniček Václav / později byl v Argentíně a vrátil se, oběsit se /
 Ječný Adolf
 Bujnovský Josef učitel, Polák
 Půlpytel Karel učitel / zůstal po 1. svět. válece.
 Prajzler František byl v 1946 r. popraven Banderovci.

Rozloha obce:

Prvotní obec, Staré Novosilky v rozloze 400 ha brzy nestačila, ježto mladí zakládali nová hospodářství. Proto se dále přikoupilo 700 ha zalesněných polí, zpočátku po 16 rublů, a stále za stupňovanou cenu 50-rb, 100 rubl. až 200 rublů ruským zlatem. Nejdražší půda byla v r. 1938-9, a sice 300-rublů zlatem. Všechna půda byla přikupována od téhož Al. Staroševského.

Zároveň se stavěly nové usedlosti hned za Kopcem a tak povstala nová osada „Nové Novosilky.“ Staré Novosilky čítaly 33 usedlostí, Nové Novosilky 80 usedlostí, z nichž byly 2 židovské, 5 ukrajinských, 2 polské, 1 obecní dům a škola.

Půda starousedlíků v Novosilkách starých ve tvaru obdélníku něco v samé obci při silnici zúženého se mírně skláněla od severu - od Holetinského lesa k jihu, až k říčce Hnilé lipě. Osada ležela asi uprostřed v mírné kotlině svažující se k Horochoru. Nad rybníkem, který se později zanesl hlinou a vyschl docela, se vypínal příkrý vrch asi 100 m nad úrovní rybníka na němž byla v 1930 roce vystavěna nová dvoutrídni škola a hned vedle byl zprpočátku hřbitov. Vedle hřbitova byl klínek nejstaršího evangel. hřbitova se dvěma památníky-náhrobky s kalichem.

Délka pozemků Novosilek starých od severu k jihu obnášela 1,75 km, šířka v koncích 300 m, šířka v obci 200 m.

Mezi oběma obcemi je velký kopec mírně stoupající od staré osady, avšak příkrě spadající k osadě nové a k rybníku. Kopec od nové osady, na nejpríkřejším svahu je porostlý dubovým lesem, mezi nímž je také několik starých sosen.

Na tomto kopci byla vystavěna v 1930 roce nová, dvoutřídní škola. Pozemek dala stará obec a půl starby měla dokončiti nová obec. Težto však se obě obce nepohodly k vůli stavebnímu místu, stará obec dokončila celou starbu. Že školy bylo viděti do dálky až 20 km [k západu a k jihu].

Nová obec stavěla usedlosti při klikaté cestě jež redla údolím dědiny. Domy po pravé straně byly příkrčeny pod stráni která se vysoko nad nimi zvedala v celé délce osady a daleko za ni k severu. Jiné domy byly v levo na temeni mírného návrší. Celá obec dělala dojem, jakoby seděla na dně bývalého jezera (vyjma horní cesty) a čím blíže k rybníku se dolina zužovala, jako by tu bývala kdysi protřžená bráz. Černozem byla do hloubky 1-1½ m, pak byla červená, žlutá hlína do 4-5 m, dále křída.

Stavby:

Před příchodem přistěhovačů - Čechů byla zde v osadě staré Novosilky pouze Kréma při cestě z Horochova k Berestečku se zájezd-
ním dvorem na „Židovkách“. Za novou osadou 1 km směrem k Lucku bylo několik chatrčí pod vysokým kopcem, kde bydlili dřvaři, kteří osekávali v okolním lese pražce pod železnicí a bednářské dýhy.

Žbytky staré roubené studně dodnes jsou ještě viditelné při cestě. V této části pozemků Nových Novosilek jsou nejdivočejší doliny a strže, do nichž přistěhovači svalovali kmeny dubů když mýtili okolní les. Část dřeva také spalovali, ~~na ohni.~~

První stavby v obcích byly roubené z celých dubových klád, jako nějaké pernosti. Štítů domů /lomenice/ byly ozdobně vyřezávány, na dvore se tyčily na sloupech ozdobné holubníky.

Později se stavělo již na sloupech, mezi něž se zakládaly třícoulové draženice. Kryt byl slaměný, někde šindelový.

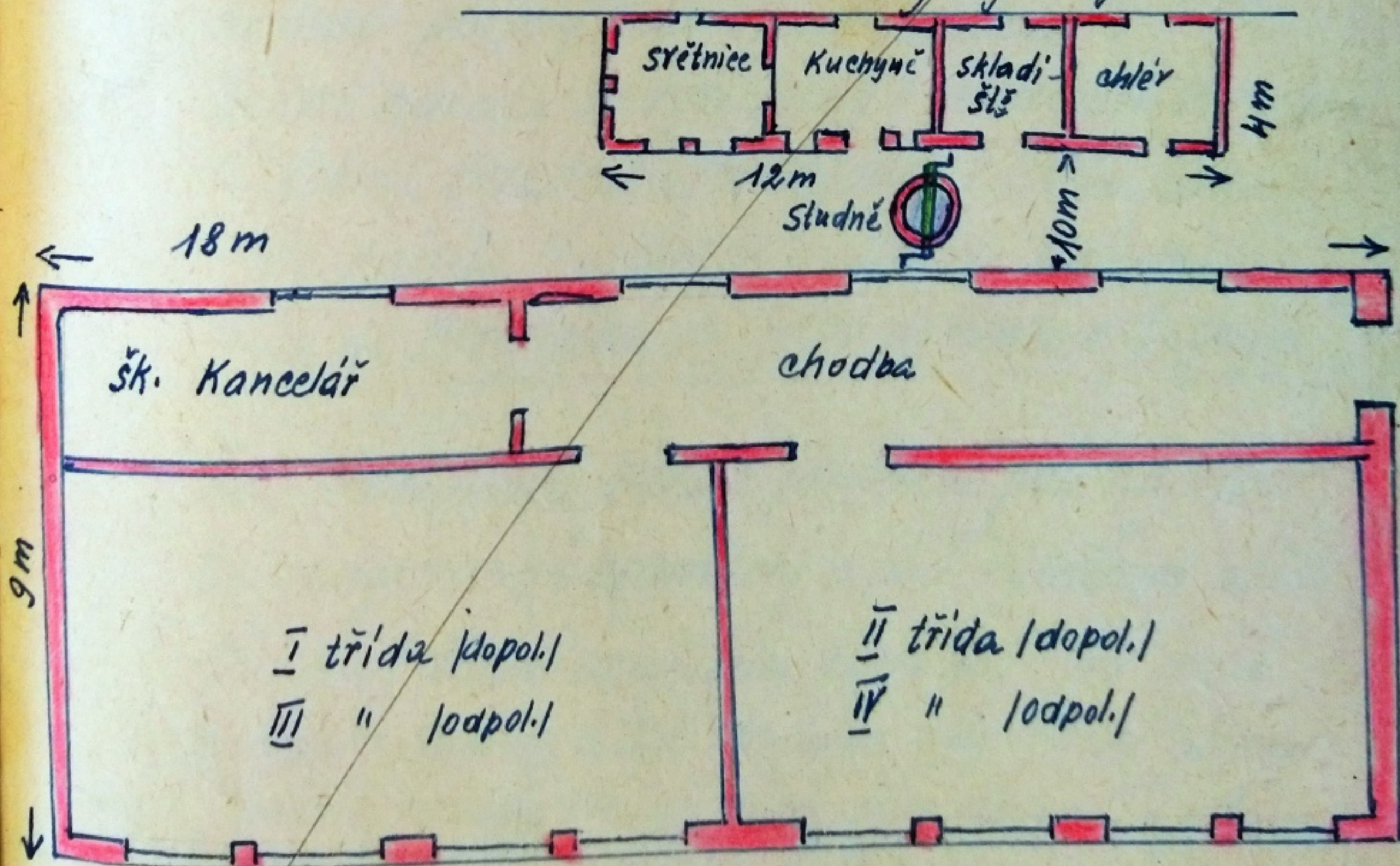
Když se založily cihelny /Varrochova u Havelků, Janatkova pod kopcem u školy a Lamačova v nové osadě /1880/, začaly se také stavět domy z cihel. Bylo všeho osm zděných budov, tři v Nových Novosilkách /Rudolf, Dostál, Frant. Čmuchaček Josef/ a 5 v osadě staré:

[Kněžáček Frant., Liška Alois, Lišková Pavlína,
Liška Antonín a Valeš Josef. Jaké Kovárna Horačková.]

Ža Polska v 1922 se začaly křít domy bílým
zinkovým plechem. Málokdo měl křyto slámou.

Studně byly různě hluboké: dole při cestách 5-7m,
výše položené 10-12m, škola na kopci měla studni
50m hlubokou. Studně byly z počátku roubené,
později zděné z cihel a nejnovější z cementových
Kruhů. Sklepy byly zděné, dílem pod stavením,
dílem na dvoře. Nejlepší sklepy měli Karel Haken
a Frant. Dostal - oba ve stráních.

Stavba nové školy - jako příklad.

Základy zděné, kostra dubová, výplň sosnová,
Křyt cínkový plech.

za stodolami bývalo přidělené pole na různé
zeleniny, ranné brambory a pod. výměřem asi
půl ha / drobní zemědělci čtvrt ha/. Na dvore
a kolem staveb, a za stodolou byly ovocné stromy:
jabloně, hrušně, třešně, višně, slivy, ořechy. Tu a tam
mezi stromy stály úle, někde velké včeliny.

/Čmuhálek Lad. 30 úlů, Vrba Fr. 18 úlů, Horáček 8 úlů/.

Do ruské národní školy v Choloněvě chodili
z obce Jos. Valeša Jos. Tolejš.

Fr. Kněžáček byl dán do učit. školy v Ochlopově
a byl nejvíce vzdělaný v obci

Život v obci před 1. světovou válkou.

Každá obec měla svého starostu. Několik obcí tvořilo gminu /rusky „volost“/ Česká gmina byla v obci Kupičově, největší česká, avšak 75 km na západ vzdálená obci, kde byl český „fojt“ a české úřady. /Viděl jsem tyto české úřední knihy v Kupičovské obci v 1933 r./ Sem se jezdilo také v soudních rozepřích.

Tinak se jezdilo v úředních nebo zemědělských záležitostech do újezdního města Vladimíru Volynského rovněž 70 km k západu.

Ve zvláště důležitých věcech třeba bylo jíti až do gubernského města Žitomíru, 180 km k východu. Někteří občané tuto cestu konali koňmo - poroxy nebo v zimě na saních.

Běžné nákupy se vyřizovaly v městečkách Horochově /18 km/, Berestečku /14 km/ nebo v Lucku /50 km/.

Do kostela /katolie/ se jezdilo do Horochova nebo do Berestečka, a často do kaple v Ruských Novosilkách /kaple Starošewského/.

Když byli Češi nuceni přijmout pravoslavi /následkem koupě pozemku, řemesel, obchodu, uzavření různých smluv a pod./ Okolo 1875 r. navštěvovali okolní pravoslavné chrámy.

V Holetíně působil český pravoslavný farář O. Antonín

Pařízek. Mládež vyučovali v prvních letech staří lépe vzdělání osadníci jako Martinek a Horušický.

Později byla postavena prostřed starc' obce škola 1873. r.

~~V obci byl větrný mlyn v Nových Novosilkách
u Jos. Čmuchačka, který byl prodán a odvezen
v 1926 roce. Mlelo se také v Andrušenkově mlýně
kde byl nájemce Májevski.~~

Prvním učitelem byl ~~pan~~ Polivka z Kupičova,
druhým ~~pan~~ Novák, který přijel z Čech. ~~a zde~~
~~se oženil s dcerou Staňkovou.~~

Třetím učitelem byl Ukrajinec Theodor Andru-
šenko, který se oženil s českou Annou Bůlovou.

Čtvrtým učitelem byl Rus; prý notor. alkoholik.

V domě Nováka byla státní prodej lihovin,
později tato prodejna byla ve ~~zdejší~~ domě
Františka Kněžáčka. Domáci i okolní občané
chodili sem pro „vodku“ která se prodávala v za-
pečetěných láhvích („štof, půlštof, kvaterky, kručky“)
v místnosti okénkem za zadržovanou přepážkou.

Prodavač („sidělsčik“) byl v obci velmi váženou
a důležitou osobou; jako státní zaměstnanec
se rovnal učiteli nebo knězi.

Hlavní práce přistěhovalců bylo mýcení lesů
a tím zakládání nových polí, také chmelnice se
v obci zakládaly a nejvíce vynášely.

Vedle toho se zakládaly ovocné sady (každý
štěpil a rouborol mladé stromky), včeliny (dosud
byly divoké včely v lesích, jež Ukrajinci při rybití
medu vykuřovali), a hlavně se starěly starby.

Vypalovaly se cihly ve třech cihelnách: Varochora
u Havelků, Janatkova pod Kopcem a Lamačova
→ v Divoké strži. Cihly se také prodávaly přespolním.
V obci byl pouze hasičský spolek.
K vojenské službě Čechy nebrali do 1900r.

Vletě 1919 byl bleskem zabit

Jos. Rektor z Nových Novosilek,
který již po bouři se vydal koňmo
sekat obilí a na remeni držel kosu.

Ž obce se přestěhoval do Lucka
na Hnidaru Václav Rektor, který tam
později založil továrnu hospod. strojů.

První světová válka.

V prvních dnech světové války 1914 se přes luka Ke mlýnu Andrušenkovu přebrodiva maďarská jízda ~~okolo~~ 200 jezdců, kteří se omylem dali na Andrušenkův ostrov.

Žele je zaskočila ruská pěchota a vybila je do jednoho. Mnozí, nemohouce přes bažiny ~~odsud uniknout zakončili seberaždou.~~

Kořist - jako sedla, ^{nějaké věci} ~~věci~~, remeni atd. rozebrali okolní občané, mezi nimi také Češi.

Dva roky pak stála fronta v zákopech za obcí Žriňáčě - 9 km od Čes. Novosilek.

Když se hnula fronta k východu občané byli v běženectví a osady byly spaleny až na ty zděné domy a několik dřevěných, které zůstaly hlavně v údolí nové obce.

Po návratu z běženectví / někteří vyjeli jen k Nivě, jiní dále až k Lucku / se začínalo znova stavět na popelištích, a v polích se ↘ zakopávaly zákopy.

V 1919 roce v okolí řádili „petlurovci“ kteří si přicházeli do vsi „verbovat“ české hochy.

Tito však utíkali do lesů a petlurovci za nimi pro postrach stříleli. Fronta proti Polákům se táhla od Horochova k Račinu / česká osada /.

Petlurovská fronta se na jaře 1919 rozpadla a Poláci táhli na východ ke Kijevu. Přes České Novosilky netáhli.

Žjara 1920 Poláci utíkali k západu, hnáni mladou sovětskou armádou.

Tentokrát táhli Poláci od Berestečka přes České Staré Novosilky. Zadrželi se asi dva dny, při čemž drancovali a obchodovali

nakradenými věcmi. Do obce strélela sovětská ~~kanonáda~~ od Labačorky. Dva granáty padly

o 50 kroků za mnou, když jsem s manželkou přechal přes náves u rybníka, jeden padl do koruny hrušky u stavění Fr. Kněžačka, pod níž jsme právě stáli, třetí probil Havelkovu střechu, čtvrtý zabil u A. Lišky na dvoře vojen. koně, a několik padlo do poli za stodolami.

Druhého dne večer Poláci zmizeli a ráno jsme očekávali Rudou armádu.

Puzeň zvědavosti vyšel jsem jim naproti. Potkal jsem první oddily uprostřed staré osady. Vedl je důstojník na koni, vyložený Mongol.

Ptal se mne: Gdě tut mašiny? Ochoťně jsem ukázal na stodolu Martincovu a vedl jsem je přímo k ní, kde cesta u vrat končila. ~~Oves.~~

Důstojník se velice rozlobil, div na mne šarli nevytrhl. Opakoval otázku a tůkal

prstem do cestovní mapy. Žbystřil jsem
zrak, sluch a všechny ostatní smysly...

Snad tedy Mysliny? Ty jsou tedy po silnici
přímo k západu ve třetím km. Tím se omyl
vysvětlil, vojáci se vrátili na cestu a byl jsem
propuštěn. ~~Pak jsem se už z domu nehnul.~~

Další vojen. části zůstaly na odpočinek ve vsi.
Občané byli ve strachu - očekávali drancování.

Ku podíru však, vojáci klepali na okna a žádali
o dovolení ke vstupu do stavení. Slušně zdrarili,
mnozí se křížovali směrem ke sv. obrazům
| zryk pravoslavných | a všechno hotově platili.

~~Jen zásobovací oddíl vydával za dobytek
potvrzenky za něž nebylo pak už zapláceno.~~

~~Y jinak stržené peníze zůstaly jen na památku.~~

~~U Valšů byl nešťastný případ:~~

Mladý vojin čistil pušku, ta náhodně spustila
a ostrá rozrybná kule vnikla děvečce - Ukrajince
do boku. Rána byla smrtelná, ač ubohá prožila
do pozdního večera - skoro šest hodin.

Sám jsem hobloral rakev a dubový křížek
z čeledínem Borysem a druhého dne jsme
ji za účasti rodičů a občanů pohřbili.

Vojin byl vypláchněn a kamsi odveden - on
však opravdu za to nemohl - mladý 18 letý,
neopatrný.

Žpět vojsko, obcí, netáhlo.

Po válce:

Do vsi se přistěhoval nový učitel Karel Půlpytel [v lednu 1919].

Vracel se do Čech ze zajetí z Ruska a protože na Volyni řádili petlurovci, zdržel se tu v obci a pak již tu zůstal docela.

Oženil se s Františkou Kněžáčkovou, občané mu pomohli vystavěti na malé nársi domek a v prvním roce také on pomáhal občanům při starbách. Tenkrát o stavební materiál nebyla taková nouze. Bylo bezvládi a v lese stromů dost. Kácely se v Holetinském panském lese duby, osekávaly se klády, řezaly se ručně prkna a draženice. Sosnový materiál se přivážel z parní pily v Hryceroly za Berestečkem a potaňů bylo dost.

První školu jsme otevřeli u Václava Martinka. Byla to malá světnička s jedním oknem, podlaha tak 3x4 m, a žáků bylo 25.

Tabule trochu větší dlaně, ale chut k práci z obou stran velká. Slabikáře psal sám učitel i se skrovnými obrázky - jeden na tři žáky - a brzy se třída rozdělila na dvě oddělení.

Žáci byli ve věku od 8 do 15 let a ti starší chvátali, aby zanedbané dohnali..

Dobrovolný plat učitelů obnášel drapudy (1 pud = 16 kg) pšenice, něco mléka a pod. darů.

Dalo se při tom slušně žít. Vyučování, ač těžké, bylo bez úředního dozoru velmi zajímavé a dalo dobré výsledky, jak žáci sami tvrdili.

V dalších letech byly třídy u Valšů, u Lišků, u Fr. Knězůčka, u Šimona.

† Koncem dubna 1921 přijel školní inspektor z Horochova. Hlásili jsme naši školu ještě v 1919 v zimě v újezdním insp. školním ve Vladimíru a dostali jsme dorolení k vyučování. Tam již byly úřady polské ač u nás byli petlurovci) ~~Kde byl již potvrzen nový okres.~~

Škola byla právě u Lišků ve zděném a nesla hrdý štít: „Česká obecná škola“.

Škol. inspektor našel vše v nejlepším pořádku, školu a učitele sestátnil a učitel se pak zúčastnil polských kvalifikačních zkoušek, které úspěšně zakončil v 1927 roce.

Mezi tím v 1922 roce jsme obdrželi od pi. Marie Jitánkové z Brna velikou bednu různých školních příruček, divadel. her a celou soupravu loutkového divadla. Nyní bylo vyučování češtiny o mnoho lehčí. Každý žák obdržel potřebné knihy. To byla největší radostná událost ve školním i veřejném životě, neboť od téhož darce došly i knihy pro dospělé.

V 1945 r. přijel na návštěvu ke mně můj otec
Jos. Pulpytel s matkou Marií, kteří byli našimi
spoluobčany po celý rok. Po roce odjeli do Tindř.
Hradce v Čechách.

Ten rok 1925 se zaznamenal velkým požárem
ve starých Novosilkách, zaviněný neopatrností dětí.
Vyhořeli: Frant. Valeš, Jos. Valeš, Ječná Anna, Horu-
šický Frant., Václav Martinek, Marie Martinková,
a jen díky větru, který val jihuovýchodně, nelehla celá
ves popelem.

Byla založena knihovna, divadelní kroužek, který sehrál mnoho pěkných div. her. Pořídilo se stále jeviště, k němuž učitel maloval pěkné dekorace. Spoluvčinkoval také Dobrov. hasičský spolek - a tímto kulturním životem obec daleko-široko proslula.

V 1925 roce začal vycházeti volyňský časopis "Hlas Volyně" a první číslo jako jarní vlašťovička zavítalo do naší obce.

Učitel ihned začal spolupracovat s red. A. Perným. V tisku se ukázaly články povídky, básně i romány. Tak vznikly v Novosilkách oblíbené povídky jako: "Náš dědeček, Naše babička, Žroník, V kouzelném plášti, Halucinace, Neved' nás v pokušení, Na Omsičky, Kubálek a Strnad, Nepokradeš, Vitoušovy námluvy" atd.

Pak vznikly romány "Na rozcestí života, V poutech lásky a utrpení" a div. hra téhož názvu. Odsud se vyrojilo mnoho básní z nichž uvedu jen několik: "Jaro, Léto, Podzim, Zima, Chaloupko má, T. G. Masarykovi, Matce, Vesnický hřbitov" a jiné.

Snad to byl rozhled z onoho vrchu nad dědinou v romantické údolí, kde bývá člověku tak blízko myšlénkám, jemuž se v mlhavé dálce jeví silueta vzdálených Hradčan - jisto však je, že nikdo nepocítí tak silnou lásku k vlasti jako právě emigrant..

V 1924 roce se utopil ve Stýru v Lucku
sousedův 14.letý syn Josef Svoboda
kterého poslal otec do Lucka s firou obilí.

Do obce dojížděl ruský felšer Duvejnes,
z Nivy. Byl to velmi rozumný lékař a mnozí
Krajané vděčí jemu za své zdraví a životy.

Byl později v 1943 roce popraven Němci zato
že tajně léčil partyzány.

V obci byl založen Spolek České matice školské
odústředny v Lucku - v 1927 roce.

Do tiskárny „Hlasu Volyně“ jsem dal na ryčeni
sazeců tři chlapce: Jos. Vales, Václav Hraj,
Václav Martinek. Byli z nich dobří sazecí.

Lidé byli ve vsi dobří, a hlavním jejich rysem byla poctivost a pracovitost. Každý se staral činiti bližnímu dobře. Šel-li někdo do města pěšky, byl skoro jist, že se srazí s náhodným porozem spoluobčana. V neděli a ve svátky se Krajané vzájemně navštěvovali a bohatě se hostili. O zábavách bývalo veselo a výtržnosti bývaly velice řídké. Tančili mladi i starí. Jako dnes vidím dědečka Horáčka, 80. letého starečka u zábavy: Dymčičku v bezzubých dásních, statně se oláčel v tanci, rejdlil a juchal.. A bylo takových mnoho.

Tančilo se v Novosilkách Nových u Haknů, kde byl velký sál a hostinec, později ve Starých Novosilkách u Ant. Lišky, také zděný velký sál.

Nové Novosilky měly svou vlastní školu od 1919 do 1924. Vyučoval tam Josef Bujnovský, po otci Polák, po matce Čech. Mluvil velmi dobře česky.

V 1924 roce školy byly spojeny v jednu a řídícím byl Josef Bujnovský. Byl to velmi řádný a poctivý člověk. a jeho manželka byla také Kněžáčková, sestřička mé choti. ~~Bydlili jsme ve staveních proti sobě.~~

V 1927 roce v měsíci září jsem byl přeložen do české obce Račina, kde vznikly spory o školu s tamními Ukrajinci Ruského Račina, jež jsem měl urornat. Po ukončení tohoto sporu

se začalo se stavbou nové školy obou obcí Račina na českých pozemcích, a byl jsem opět po roce přeložen do české obce Nivy. Odtud po 5 letech jsem byl přeložen do vzdáleného českého Kupičova a odtamtud v 1937 roce do Velkých Cepevič na Podlesí u pinských bažin.

Také v Českých Novosilkách se začala v 1930r starěti nová škola. Původně to měla býti měšťanská 7mi třídní škola, ježto však o tuto školu měla zájem ukrajinská obec Mysliny, starěla se v Novosilkách pouze dvoutrídni škola.

Žprvu byly kopány základy vedle samého hřbitova pro sedmitřidku, pak bylo rozhodnuto ve shodě obou obcí, aby škola stála něco dále na samém temeni hory, aby byla viditelna i druhé obci. Bylo dohodnuto, že každá obec postarí vlastním nákladem polovinu starby, zůstalo však při jedné polovině, kterou postarili občane Novosilek starých. Byty pro učitele měly býti pod jinou střechou a tuto budovu měli postariti Novosilky nové, jako obec s větším počtem občanů a šk. mládeže. Ke starbě však nikdy nedošlo. Druhou polovinu školní budovy jsme dokončili společně až v 1940 roce, kdy jsem byl opět učitelem v Novosilkách.

V 1930 roce vypadly ve žně kroupy velikosti
husích vajec. Část obilí byla sklizena, ostatní úroda průhem
zničena, větve stromů odlučeny, zvěř v poli ubita. →

➔ Polský „Beckův režim“ vytvořil hnusnou atmosféru pro Čechy zvláště v období boje o žalží ve Slezsku. Češi byli od Poláků vysmiřováni, učitelé pronásledováni. Čech byl vyháněn z hostinců, na cestách ^{se} musil vyhnouti ~~se~~ svým povozem Poláku, aby byl ušetřen švihnutím biče a pod.

Dokonce katol. kněz Polák v Senkevičorce křičel s kazatelny: Pořežte Čechy!! A tento kostel postavili výhradně pouze Čechové z okolí.

Stavba spolkového domu.

Že stavebního materiálu, který ~~kteřý~~ připravili občané Novosilek nových na dostavbu školy, postavili dole pod Kopcem slušný spolkový dům. Spolek dobr. hasičů měl tu své skladiště. Porádaly se zde zábavy, představení divadelní a různé oslavy. V sále byl obloukový strop, pro hudebníky byl zřízen ohrazený výstupek.

Druhá světová válka:

Poláci ze spojení s Německem brzy vystřízlivěli, ne však docela.

V Krakově se zakládaly po jaru 1939 českoslov. Legie a v té době také přestalo pronásledování Čechů na Volyni.

Byl jsem v Krakově v Junáckých Kasárnách se svým bratrem Janem z Brna - štáb. kapitánem.

Když byla slavnostní přísaha legionářů, stál jsem na konci téhož křídla ve druhé řadě.

Téhož dne jsem se setkal na dvoře Kasáren s krajanem Chudobou ~~R.~~ z Boratína u Lucku.

Prosil mne, abych jej nevyzradil, že je Čech z Volyně, aby nebyl snad polskými úřady za účast v Legiích pronásledován. Vydával se za občana odkudsi z Moravy. Takto tedy Poláci rozuměli spojení s Čechy proti fašismu?

Ja jsem řekl - docela nevystřízlivěl...

Když mne pak bratr poslal asi 8 ~~září~~ ^{srpna} 1939 na českou Volyn, abych krajany seznámil blíže s vojen. akcí, byl jsem v Senkeričorce zadržán, dopraven do lucké věznice a než-li se věc vysvětlila, vypukla polsko-německá válka a já byl propuštěn.

Šel jsem do Novositek kde bydlila manželka s pětiletým synkem na samotě vedle samé obce Korbáně u příbuzného Jos. Vrby - tato usedlost byla na pozemcích Českých Novositek, ač 2 km vzdálena od obce, a patřila Koberi.

Tiž po týdnu táhli kolem nás polští běženci k východu, za nimi ustupující vojen. části a nad nimi kroužila německá letadla.

V tom přišla zpráva, že od východu táhne Rudá armáda. Nastal zmatek - běženci nevěděli kudy, kam - vojen. části změnily směr k jihu.

Osvobození 1939.

Polská policie v Senkevičovce, která donedávna byla zaměřena proti všemu, co nebylo polské, a zvláště co bylo ruder, svlékla rychle stejnokroj a šla k sedláckým vybrat brambory.

Brzy bylo slyšeti rachot těžkých zbraní od výhledu a následujícího rána se ukázaly první vojen. části Rudé armády. Nákladní auta s vojiny jela dosti rychle, děla a tanky straktory však lezly přímo pomalu a tyly cestou hluboké koleje. Vojen. části se pohybovaly dva dny několika proudy: od Berestečka přes Labažovku, od Boremla přes Kolodeže-Korbáň, od Lucka přes Čarukov; jízdní a pěší oddily šly také od Nivy přes Senkevičovku.

Yhned byla zřízena lidová milice a vobcích selské rady (ceľcobemь).

Polské vojsko se rozprchlo, běženci se klidně vraceli domů. Byla dána týdenní lhůta všemu lidu, aby každý šel, kam mu libo. Mnoho nepřátelských živlů odešlo na západ k Němcům.

Naši občané zůstali na místě. Jen ~~Vojtěch Liška~~ ~~odešel na západ.~~

V Novosilkách starých byla zřízena selská rada pro obce Novosilky české, Novosilky ruské a Kumoviště. Předsedou rady byl Ukrajinec z Novosilek ruských Konstantin Rosovski a tajemníkem Pavel Kostjuk z Kumovišť.

Předseda byl prostý, leč rozumný člověk

a s Čechy jednal velmi správně a spravedlivě. Byl zřízen klub s čítárnou a knihovnou a správcem byl Josef Valeš mladší, velký stoupenec Sov. Svazu.

Řídícím učitelem byl opět Karel Půlpytel, druhým učitelem byl Ladislav Jufek z Nivy, který po týdnu odešel, byl ustanoven říd. uč. v Nivě.

Po něm byl učitelem a Levora z Plzně, který přišel do vsi s oddilem ustupujících čsl. legionářů pod vedením št. Kap. Lišky. Počtem 30 legionářů byli ve starých Novosilkách asi tři týdny u Valšů. Občané jim dodávali živobytí, načež odešli do Krasilova k Rovnu. V obci zůstal Levora a Berger z Brna. Ve Sklíně byl učitelem také legionář Ptáčník - všichni tři mladí lidé.

Žjara 1941 se připravovali na řece Bugu velké překážkové, protitankové zákopy a všichni dospělí občané se musili těchto prací zúčastnit.

Jedni šli s lopatami, jiní s porozy a po 2 týdnech se střídali. Také ženy pracovaly. Byla to práce dosti namáhavá neboť k Bugu bylo do 40 km.

Současně byl vykázan pobyt cizincům do 100 km od Bugu a Levora měl odjeti dále do vnitrozemí. Nechtělo se mu, otálel, až byl jednou v selské radě zatčen. V tlačenici vůči do-
vně se mu však podařilo uprchnout a pak se všichni tři kdesi v sousedství obce skrývali.

V Kenci dubna 1941 byli odvedeni a přímo
naukovaři z obce Ladislav Martinek, Ludvík
Lamač, Jos. Beneš.

Martinek padl u Minska, Lamač u Rostova
a Beneš se vrátil domů až po válce.

často se konaly veřejné schůze, na nichž vystupovali sov. předáci.
Po Levorovi se přihlásil za učitele Pavel
Brys, mladý Ukrajinec z Račina, bývalý můj žák.

S příchodem sov. vlády byly obchody vyprázdněny, nebylo co ke koupi ani ke kouření. Lidé kourili tabákové natě, několikaleté, již pohozené.

Brzy však se začaly obchody plnit zbožím, takže již v 1941 roce bylo vše ke koupi. Y obleků a různých látek, za nimiž stávaly dřívě dlouhé fronty, bylo dosti, takže se to posílalo zpět do měst.

K vánočnímu stromku kláda dávala zdarma ozdoby na stromček a dětem cukroví.

Německá okupace:

Z čista-jasna udeřili Němci na Sov. svaz 22 července 1941. Jeť jsem právě toho dne do Horochova na schůzi a pro měsíční plat (300 rublů).

Již na Skobelce (předměstí Horochova) nás upozorňovali, že je nebezpečné jeti do města. Chvíli jsme okouněli, nechtělo se nám zpět. Až když jsme viděli prchající civilní úředníky, pobídli jsme koně také!

Bylo to naše štěstí, neboť Němci již byli ve městě a popravili toho dne asi 150 lidí, kteří se jim namanuli do cesty. Jiný veliký transport uhnali kamsi zpět do Haliče, kde se lidé z části rozutekli, z části byli poslání na práci do Němck a

Hnali jsme se domů jako víchr. A hned po hodině
projížděli Němci přes Novosilky. Nejdříve motocyklisté,
pak auta a ostatní voj. části. Hnali se o závod
celé tři dny směrem přes Holetín k Boremělu.

Malé oddíly s vyhrnutými tukáry prohlížely okolí,
plouhajíce se obilím. ~~Podzřelé osoby stáhněti
s polí a lesů k vesnici. Kolem školy na kopci vedli
mladého Jos. Martince. Manželka se v údivu česky
zeptala, kam ho vedou - byla také zatčena a musila
s sebou. Vrátil jsem se právě odněkud když mi to
udýchaná Martincova žena sdělila, prosí o pomoc.~~

Manželku jsem potkal již pod kopcem - pustili ji.
Martinec však byl hlídán stráží. Prý byla při něm
~~nalezena~~ nalezena prázdná patronačka, kterou kdesi našel
v poli. Promluvil jsem německy s velitelem oddílu
důstojníkem a vyličil jsem Martince jako dokonalého
blbce již ze školních letic, který ani neví co je to patron-
tačka. Byl po dlouhém otálení propuštěn.

Tu příběhla opět Růžena Tylichtrová, že jí sebrali
muže na poli. Seděl v lese se sor. vojiny od zásobová-
ní a popíjel s nimi vodku. Dobytek mu kdosi uhnal,
sor. vojini prchli do lesa. Jeden byl zastřelen na
cestě u Holetínského lesa a Mart Tylichtra vzali
jako partyzána, jimž možná i byl. Tou dobou byl
již asi v Holetíně. Pustil jsem se opět k onomu
důstojníku a začínám orodovat. Škaredě se

na mne podíval: „Jakým právem se ujímáš lidí? Chceš také s námi...?“ Koukal jsem rychle zmixet. Pak jsem již seděl jen na kopci.

Druhého dne jdou kolem Josef Valeš z klubu a František Prajzler, který se do obce přizemil z Hublna a často vystupoval na schůzích jako horlivý stoupenec socialismu. Oba se obávali zůstatí v obci, a proto se rozhodli odejítí dále do hloubi Ruska. Bylo to odvážné předsevzetí, neboť fronta byla již daleko před nimi. Schrátil jsem však tento čin a dojat dal jsem jim všechny peníze jež jsem měl při sobě a ještě něco potravin na cestu. /Oba se zachránili - Valeš zůstal kdesi u Ždolbunova a Prajzler se po třech týdnech vrátil zpět až od byr. sprět. hranic - asi poznal marnost útěku/.

Tiž třetího dne Němci vnikli do klubu, rozházelí a podupali knihy a hospodáře Jos. Švorce potýrali. Ve strachu kam s knihami, přinášel je Švorc v pytli na kopec pod školu. Ráno jsem měl kupu knih vedle dveří. Aby tak šel kolem Němce..

co s knihami? ~~Do šita, jež bylo vedle?~~

Vynesl jsem je na půdu nad školou a ukryl pečlivě do pleť - snad se tu zachovají do nárátu sor. vlády, več jsem perně věřil.

~~Jen jsem knihy schoval, slyším strašlivý hukot. Než jsem vyběhl dlouhou chodbou školy,~~

/bydlili jsme ve školní kanceláři/, ještě jsem zahlédl stranou holetinského lesa ohromné sloupy směsí dýmu a země a již bylo 26 bombardáků sovětských nízko nad školou, div, že nestrhly komíny.

S chlapcem v náruči jsem upadl prostřed dvora. Letěly až někam za žviňáče a obrátily zpět po silnici, poníž ještě jeli jednotlivé skupiny Němců - hlavní síly byly již k východu.

A tu hustě po silnici padaly bomby - nejvíce za příkop nebo do příkopů. Ten v Myslínském úvozu zůstaly prostřed cesty hluboké jámy.

V naší vsi dopadlo pět leteckých bomb: u rybníka vedle mostku kde byl raněn Němec, u Kněžáčků vedle kolny /stěnu to rozvalilo/, u Fr. Valsě vedle samého stavení, jež bylo asi o 15 cm odsunuto na bok, naproti do Valsšového žita, vedle Václ. Martinkové stodoly /byly proráženy sloupy, trámy a potlučeny stromy/. U Valsšova stavení byla jáma skoro 3 m hluboká v průměru 4 m z níž trčel strom vzhůru kořeny.

Oběti kromě jednoho Němce nebylo.

Jedna německá rozvědká postupovala přes nové Novosilky. Na konci vesnice bylo několik sov. vojinů. Začala přestřelka. Jeden sov. vojin padl. Když jsme jej zavesnici na Kopečku pohřbívali třetího dne sechoval jsem jeho listiny,

dopisy a podobanky rodičů. V 1945 roce jsem to vše předložil sov. úřadům. Byl z Turkestanu.

Jiný případ se udál za vesnicí blízko Korkáně. Sov. vojáci zabili dva Němce v autě, oblékli si jejich uniformy a klidně jeli s německou kolonou dále k východu. Když zabité dopravili do naší obce, báli jsme se persekuce, neboť Němci byli mstiví a ohlašovali, že za každého padlého popravi sto tuzemců v místě, kde se případ stane. Bylo to však v poli, daleko za vesnicí.

Pak jsme již Němci viděli jen v okr. městě nebo náhodou když časem zajeli do vsi.

Dlouho ještě táhli zpět rozprášené sov. oddily. Jeden z nich - asi 30 vojáků - pod vedením mladého poručíka si počínal velmi směle. Šli kolem školy a ptali se mě kdy a kde táhli Němci. „Jáme jim“ řekl důstojník „jen co je dožeheme. Svoloči..“

Také zajatci si počínali neohroženě. Jeden, v obličejí raněný se nechtěl rozloučiti s ručnicí: „Těto pušky se mám zbarit? Ne, to není možné, Stalin nedovolí..“ A slzy mu tekly potvraři smíšené s krví..

Ukrajinci ve velké většině vítali příchod Němců a pomáhali jim jako vojen. policie. Taková měla sídlo také v Ruských Novosilkách.

Brzy přišli i ke mně do školy, že prý musejí udělat prohlídku. Mezitím vešli i na půdu a našli sovětskou knihovnu. Tyto knihy jsme musili odnésti na zádech

se Židem Valterem do Rus. Novosilek. Manželka tehdy byla dole ve vsi a nerěděla kam jsem se ztratil.

Cestou mi vyhrožovali: „Voni ti sov. knihy? Přičekneš si k síře zemi...“ a pod.

Když mne v úřadovně vyslechli jak se knihy kemně vlastně dostaly a odkud sám pocházím, přece jen mne propustili. Valtera však pomáchal v ledové vodě ve sklepe, což bylo jejich mučidlem...

Pak se dostavil jiný dráb z Holetína a vymručil na mne sov. praporek, který vidal kdysi na škole.

Starostou byl za Němců Františ. Rektor z Nových Novosilek, který, ~~síť~~ aby uchránil osadu před možnými nebezpečími, zdánlivě nadřoval Němcům.

Lekl jsem se, když mne poprvé zardal do úřadovny u Janatku pod školou: „Tak pojděte, vy komunisto, a ukažte jak dovedete s námi spolupracovat.“

Teště ve žních se usadil v Kumovištích jakýsi zrzavý Němec. Všichni měli zato, že je sem poslán úřady.

Jednou ho přivedli kemně do školy - že prý si zahraje na harmoniku. Pochvili se mi svěřil: „Jsem dezertér, potřeboval bych civilní šot...“ Nemohl jsem mu uvěřit a proto jsem ho odkázal na starosta. Ten přišel, pokrčil rameny a odešel. Radil jsem mu, aby se usadil raději někde na samotě a poslal jsem ho k Jos. Vrbovi v Senožencích. Později jsem zvěděl, že byl polapen Němci při mláčení v Kolodež. Budkách. A pak jsem jej viděl v Horochově před polic. budovou, kde čistil pušku.

Asi nějaký tajňák!

Brzy došel rozkaz, aby každá obec vyslala na práci do Němec určitý počet lidí.

Starosta vyslal Prajzlera Frant. Václava Špura, Jos. Carenjuka, Lad. Smala. Prajzler se po třech měs. vrátil domů - prý ho v Berlíně uznala ruská lékařka za práce neschopného.

Přihlásil se ke mně do školy ruský mladý voják, který se tajně skrýval, aby nebyl vzat do zajetí - Petr Korniakov, povoláním učitel. Zařídil jsem to s ním a kústal se mnou vyučovati ve škole. Brzy byl v civilu a naučil se dosti dobře česky. ~~o své~~ ~~řádnou~~ ~~známost~~ s dcerou mého švagra.

Po výmlatě na podzim navalili nám Němci do školy obilí a tak jsme musili omeziti vyučování na jednu třídu. Také bylo nařizeno vyučovati německy již od první třídy. Později toto nařízení samo sebou odpadlo.

Všichni Židé musili do „getta“ v Horochově. Majerovi Kiškovi se tuze nechtělo, simuloval blázná, nic však nepomohlo - musil do Horochova.

Ostatní Židé šli do Senkeričovky, kde getto nebylo odrátováno jako v Horochově.

V 1942 roce se Ukrajinci postavili nepřátelsky proti Němcům a z ukraj. policie se stali ^{částečně} partyzáni, benderovci. Němci se odvažovali na venkov jen tehdy, když byli v přesile a dobře ozbrojeni.

nebo Ale i tu je dovedli Ukrajinci zaskočiti, buď v úvoze, blíž lesíků a pod.

Na návřích byly v zimě-vlétě hlídky Ukrajinců,
a když se blížili Němci, vesničané prchali ~~domů~~
do lesů. ~~My jsme bývali vždy doma.~~

V zimě 1942 (v únoru) začala hromadná poprava
židů v Horochově. Podarilo se utéci této ~~popravě~~ mladému
20.letému Berko Kiškovi z Novosilek. Zaklepal mi v noci
na okno. Skrýval jsem jej a živil u sebe tři týdny, pak
si vyryl tajně jámu pod starým stohem slámy u
Kozáka pod školou a v noci sháněl žitobyti.

Všude byli židé vyhubeni, jen v Senkevičově ještě žili.
Byla ohlášena amnestie všem židům-uprchlíkům
za tím účelem, aby je dostali do pasti. Měli žít všichni
v Senkevičově. Berko Kiška tam šel také. Rozdělili je
k různým pracím.

obklíč
A tu náhle v noci esesáci ~~obklíčili~~ Senkevič ~~okru~~
Kdo prchal, byl zastřelen. A přece Berko Kiška
prchl a přišel podruhé. Také Benjamin Valter
se svou dcerou Žofíí prchl a přišel k nám. Ještě
prchl Perec Bronštejn, který se potuloval v okolí,
a někteří jiní, jejich jména neznám.

Všichni našli ~~první~~ asyl a skýru chleba v Novosilkách
a dočkali se osvobození.

Partyzáni pracovali zpočátku společně, ať to
byli Ukrajinci, Rusové nebo kdokoli. Brzy se však
nepohodli a Rusové se oddělili, neboť benderovčina
to byl tentýž fašismus v nacionální ^{ukrajinské} formě.

K naší škole zabloudil ruský partyzán ^{jiště} Koma.
~~Zalíbilo se mu na kopci v blízkosti lesů.~~

Spávali jsme tedy ve třech, já, Lóna a Kornačkov nad Kolnou na seně a děrou ve střeše jsme viděli daleko-široko kolem.

Benderovci pálili polské samoty a vesnice, vraždili jejich obyvatele. Několik dní hořela sousední ves Budky Koloděžské. V Korbani ~~pottoukti~~ na smrt 50 osob na tozcestí u kříže. V Senkeričovce spálili kostel, atd.

Čekali jsme, že se vrhnou také na nás, a kopali jsme tajné kryty. Domlouvali jsme se na společnou obranu. Jednou noci zahoukala hasičská sirena na poplach. Zazvonili na zvon [každá obec měla ~~na stoupi~~ zvonici], kladiva bušila do kusů kolejnic, zajčely trubky hudebníků. Poplašeni lidé se chápali vidli, seker.

Ženy s dětmi spěchaly do krytů.

Ukázalo se, že přes ves jelo několik povozů s banderovci - uklidnili nás - dlouho jsme však nevěřili. O posvícení Lóna byl poněkud nachmele - právě projížděly přes ves dva povozy s banderovci. Vyskočil na cestu: „Stůjte, banditi!“

Padla rána a Lóna se skácel na cestu. Pochovávali jsme jej vedle školy u hřbitova. ~~a děvčata mu na hrob kladla věnce.~~

~~Dobrý to byl hoch a přece dirný. Ve vsi byla švadlena židovka, která se vydávala~~

politi

za Rusku. Když u nás šila, Lóna se s ní seznámil, poznal v ní židovku a chtěl ji mermomocí zastřelit. Co úskoku a práce nám to dalo, když jsme ji několikrát před ním zachraňovali. A přece jsme měli i Lónu rádi.

V Ruských Novosilkách byl chudý Polák Jan Saletra. Měl ženu Ukrajinku z téže vsi a sedm dětí. Byl jsem těm dětem za kmotra a Saletra nás ~~přítel~~ často navštěvoval. Nejstaršího syna a dceru mu poslali na práci do Němec. Chlapec tam zastřelili za to, že utrl jablko, a dcera tam zemřela z podvýživy.

Tohoto Saletru se ženou a čtyřmi malými dětmi benderovci v noci v bytě přepadli a zabili. Zachránila se 14 letá dcera, která se schovala do sklepa a druhého dne přišla k nám.

Spávala asi 6 týdnů na dvoře ve stohu slámy vedle vnoči. Pak byla nějaký čas u svého strýce a naposledy šla s Němci - musila.

Sovětská vojska se blížila ke Stýru - občas zahučela daleko kdesi děla.

Benderovci si chystali po lesích tajné kryty. Takové kryty byly i v Holetinském lese.

Začátkem března 1944 přišli ke škole ~~tri~~ benderovci bez pušek. Jeden vešel přímo do třídy a ~~zastřelil~~ ^{zastřelil} ~~se~~ ^{salutoval}: "Vy budete Kornákov?"

přijít do
školy,

Věděl jsem, že Kornákov je právě pod školou u Kněžáčků, neboť ka hodinu měl, ~~měl směřit~~, ale posílal jsem je až na ~~zadní~~ konec nové osady. Nešli. Okouněli kolem Kněžáčkových, až vešli. Petr se schoval. Opět chodili v blízkém sousedství stavení a znovu vešli. Tentokrát se Petr, vzdor výstraze hospodářově, představitel. Nikomu prý nic zlého neučinil. Zapomněl, ~~chudák~~, že se stýkal s ~~šó-~~něm a ještě přede dvěma týdny s partyzány generála **Kořpaka**, kteří tu tábořili s vysilačkou. Prý se má dostavit na učitel-skou konferenci. Vyžádal si ještě rozmluvu se mnou. Přivedli jej, vpustili do třídy a sami očekávali u domovních dveří.

Rekl jsem mu šeptem bez obalu, co si myslím a radil jsem, aby jim hleděl utéci. Škoda, že jsem mu neukázal okno - les byl hned vedle... A tak Petra vedli opět ke Kněžáčkům - že prý se přezuje. Vyšel pak jako by za roh na stranu, a vklouzl vedle do krytu za stodolou Srobo-dovou. To byla chyba - jen o padesát skoků dále a byl opět v našem lese, a čas k tomu byl. Po pěti minutách se vyřítili benderovci, Petra našli a pak ho již bili a vlekli

směrem k Andrušenkovému mlýnu.. ~~Nikdo~~
~~mu nepřispěchal na pomoc, každý se bál..~~

Petr Korňákov zahynul kdesi za bažinami..
Po delší době ~~byl~~ byla v bažinách nalezena
mrtvola s ~~pichtavým~~ ~~fostrnatým~~ drátem kolem
krku... Takových případů bylo mnoho.

V Janovce za Holetínem našli učitele Bur-
džionga schovaného ve stohu slámy a pilou
mu za živa odřízli hlavu...

Co chcete? - Hrdlořezí.

Třetího dne po smrti Korňákovy se do vsi
nahrnuli Němci i Vlasci. Fronta byla 5km
za vesnicí. Ve škole byl německý štáb praporu
- to byla v našem úseku celá armáda.

Mladí lidé, ba i staří musili jít kopat
zákopy za Holetinským lesem. Mládež ležela
do tajných krytů. Ve svém krytu u školy
jsem schovával tři mladíky. ~~Vlasci se~~
~~s Němci ve vsi tvrdy nechtěli postouchat.~~

Bojovalo se již u Korbáně, ba tesně za
novou vsí, jak jsme pozorovali od školy.

~~Na posice vyjížděl tank i větší "Tiger"~~
To trvalo celé tři týdny, až ~~serety~~ ~~uhodila~~
od Berestečka k Horochovu s jedné a přes
Korbán na Žviňáč s druhé strany.

Ještě den a Němci byli v ~~sata~~. obkláčení.
~~Před půlnocí se stáhli k Holetínu a tak tak je~~
vyklouzli. O půl dvanácté noci se jich sešlo
u nás ve škole kolem 30. Poručili si horký čaj.

Důstojník se díval nepokojně na hodinky.
Přemlouvali mne, abych šel s nimi. Jeden z nich
- dobrý asi lotr - šlehal po nás očima a v ruce
máčkal rukojeť nože. Chtělo se mu..

Ale důstojník byl přece trochu lidský - nedovolil -
tušil již v blízké budoucnosti porážku fašismu
a nepokrytě o tom mluvil. Rozloučil se s námi
třeba i čí slušně a rázem dvanácté zmizeli
venku v chumelici. Bylo 31 března, sněžilo..

Spadla s nás hrozná tíha...

Osvobození:

Ráno 1. dubna 1944 bylo ticho jako po
vymřeni. Každý žil okamžikem napjatého
očekávání. Hleděli jsme s kopce směrem východním..

O deváté hodině za sněhovými závějemi
uprostřed druhé obce se cosi začernalo v dlou-
hé řadě. Zpočátku hlavy, pak celé postavy se
po kolena brodily sněhem. V pravici automaty,
v levici lopaty mířili vojáci na kopec ke škole.

„Zdravstvujte, tovaryšči...!“ Potřásali nám
ruce, vesele se usmívali - my také! Jako by se
tatík vrátil z daleké pouti... Nu, slova nestačí!
Ve vsi bylo jako o svátcích.. Vylezli Židé..

Kterýsi z vojáků vylezl na půdu a sekerou
prosekal v plechu otvor. Dalekohledem zkoumali
západ a jih.. Když se u nás čím bůh dal
pohostili, hnuli se k západu a zase přišli jiní.
Do večera byly obě dědiny jako rojen. tábor.

Snih toztával a těžké pancéřové zbraně roz-
rývaly cesty. V Horochově byl tuhý boj - město
šlo z ruky do ruky. Němci se ještě jednou
opřeli v Choleňově a u Žviňáč - 9 km od naší
vesnice. Tak trčela fronta celé 3 měsíce.

U nás ve škole byl polní lazaret. Sváželi se
ranění vojáci i civilisté z bojů o Choleňov
a Skobelku - i jedno děvče raněné bylo. Nářek..
Jeden raněný zemřel - pochovali jej vedle
školy. Najednou evakuace lazaretu zpět
- to když fronta couvla ke Žviňáci. Tehdy i
v nás trochu hrklo.. Nedej bože, Němce!

Ve škole byl nyní důstojnický klub, porady
štábu. Přijela divišní tiskárna - všechno ve škole.

Na dvoře zamaskovaná auta, vedle vlesiku
dělostřelectvo, dál vlese hospodářské a řemeslné
části. A každodenně zakrouží nad obcí
německé dvojkadlubné letadlo - říkali jsme
mu „vrána“.

Dole u spolkového domu vojáci nasadili

na kůl kolo od vozu a na této otáčecí podpoře stříleli po vráně protiletadlovými náboji. Nesestřelili, ale plašili ji.

Jednou vrána shodila bomby asi sto m od školy. Jedna padla v rohu lesa, druhá na pole, kde sázeli brambory. Byl zabit Josef Švora. Jindy hodili do staré osady na cestu před Šimonem. Byla zabita Šimonova dcera.

~~Která seděla na třesni.~~ Ještě několik pum dopadlo tu a onde ve vsi, oběti však více nebylo, ani ve vojsku ~~vůbec~~. m.

Ža Boremlem se chystalo velké vojenské letiště - připravoval se útok. Do vsi přibývalo nové a nové vojsko a zbraně a v noci se vše stěhovalo blíže k frontě.

Byla nařízena evakuace všech vesnic do 20 km od fronty, t.j. za řeku Stýr, pro případ pohybu fronty. Novošulští vyjeli, někteří se tajně v noci vraceli zpět. My jsme zůstali ve škole, ježto nebylo porozu. Evakuační důstojník se mračil, ale pak mávl rukou: „Nepustíme Germány.“

A tak jsme zůstali. ~~Kdykoli se objevila vrána, chytil jsem chlapce a hajdy do krytu.~~ Dvě učitelky - ~~běžěnky~~ od Horochova byly s námi ve škole.

Rakety z fronty nám celou noc sřitily,
kulometry a děla hrály. Několikrát dopadly
dělové náboje až blízko Kersi. Také boj se
jednou přiblížil až ke Korbáňskému lesu,
nedaleko za novou vsí.

Až po ~~třech~~ měsíční přípravě to začalo.
Tisíce děl, kulometů a minometů zahovořilo
najednou. Obloha se pokryla řada zařadov
sovět. letadel. Hluk, rachot, vzdušné boje.

Němci nevydrželi ani den - ~~peřásili~~ ^{ušli} k Bugu.
Boj zatichl, vojsko zmizelo. Byla provedena
mobilisace mužů od 19 do 50 let.

V sov. armádě byli i starší až 55. letí.
Narukovali v tom věku všichni muži ba i mladší
jako ku př. Horušický Fr. a Lamač Jos - 18. letí.

~~Narukovalo tehdy hochů, a ženatých
mužů. Mne zabronirovali jako učitele.~~

Byl jsem již v dubnu potvrzen opět řídicím
učitelem. ~~ac jsem začal vyučovat až v září.~~

~~Učitelovali se mnou ještě tři učitelky.~~

Pojednou odkudsi vylezli opět benderovci -
země je vyvrhla.. Vylezli, aby podráždili
nohy těm, kdož bojovali o svobodu lidstř!

Před ústupem Němců podpálili Horochov
a vyvražďili několik občanů a úředníků.

V obci Novosilka~~ch~~ česká byla opět táž selská rada s předsedem Konstantinem a tajemníkem Pavlem Kostukem. Brzy však byli oba zatčeni pro účast v benderovském hnutí.

Novým předsedou byl Frant. Prajzler, a tajemníkem Jos. Haken. F. Prajzler byl velice energický, vytýkal veřejně na schůzích všechny úchytky a zlořády, přímo ukazoval na fašisty a benderovce z řad Ukrajinců. Tím popudil proti sobě lid a byl v úřadě směněn ve smyslu povýšení, neboť byl jmenován okresním velitelem milice pro stíhání benderovských a jiných záškodníků. Měl se již stěhovat do města Horochova, když v noci, v předvečer odjezdu přišli pro něj neznámi benderovci, vyvedli jej na pole u Kumovišť a zastřelili.

Bylo ho ~~jednak~~ škoda. Tento malý, nepatrný, človíček, pln odvahy a energie se nebál nikomu říci pravdu do očí. A to se mu stalo osudným.

Zanechal vdovu s dvěma malými dětmi.

~~Všichni se báli zúčastnit se jeho pohřbu. Byl jsem já se třemi starci u hrobu.~~

Hned po pohřbu se proneslo, že stejný osud čeká ještě několik lidí. Počítal jsem se mezi ně a proto jsem spával každou noc jinde, často i ve stohu.

Jednou, když jsem spal doma a manželka hlídala, kdosi klepal na stěnu. Opatrně jsem vyskočil zadním oknem. / ~~mrazil jsem pečlivě závisy, aby nerozaly!~~

o Božím těle v 1945 r. byla strašná
vichřice s lijákem - průtrží mračen. Byly
ohromné škody na poli i v dědině. Některé
střechy byly strženy, stavení nachýlena.

a les mne pohltit. Ráno jsem našel u dveří plakát, - rozsudek smrti. Jak jsem mohl v takových poměrech ve dne vyučovat?

Na štěstí odpoledne zajelo do vsi sov. auto. Sedl jsem s vojáky a ~~hájil~~ ^{odejel} do Horochova. Tam ~~potřebovali učitele pro cizí řeči ve střední škole,~~ i přišel jsem jako na zavadanou. Rodinu jsem odstěhoval.

→ Vesnice žila dál tím rušným životem, kdy ve dne sloužíš pravé vládě, plníš dodávky a povinnosti, v noci však chtěj-nechtěj posloucháš bandity.

Tak přišli jedenkrát do vsi dva zástupci Sovět. úřadů: mladý poručík jménem Sáša, ~~Krasavce a velice milý společník~~, - druhý starší milicionér menší postavy. Aby se vyhnuli nepříjemnostem s nočními bandity, šli tajně na noc k Frant. Vrbovi mladšímu v nové osadě na kopečku.

Benderovci je hledali v noci dům od domu.

Když přišli k Vrbovi, tento zapřel. Šli však prohlédnout stavení a kamířili ke srétnici kde spali sověti.

Sotra otevřeli dveře, tito spustili střelbu. Bandité courli a oblehli stavení. Sověti hodili oknem ven dva ruční granáty a tímto průlomem začali prohat.

Podarilo se to jen staršímu - Sáša padl nedaleko stavení. Druhý se ukryl v hluboké závěži, odkud se v noční temnotě probral k Horochovu.

Vrbu za trest na dvoře zastřelili a stavení spálili. ~~Faktorý byl ve vsi život po osvobození!~~ Bandité si brali u Čechů co se jim líbilo,

prasata, obleky, zásoby žirobyti. Nebylo to
vinou sov. vlády - ta se na frontách propracovávala
k vítězství. a lid se proti bandám
nemohl postavit - jinak by celá ves ležela popelem
a obyvatelé by byli vyvražďeni.

Kárné brigády na potření band nestačily.
i tak byly v jejich řadách velké oběti. v Horochově
byl celý hřbitov těchto hrdinů, kteří šli navstříc
jeden proti stu. Byli mezi brigádou i naši
Češi. Z Novosilek Ladislav Kozák 16tiletý
byl jednou v tuhém boji za Horochovem a dostal
se k banditům do zajetí. Zachránil ^{se i tělem} ~~jej pouze~~
~~jen mladý věk.~~

Franti. Valeš jel na návštěvu k ^{mu bývalým} ~~pantatovi~~
Kamsi k Dubnu. Vracel se se svým ^{scházením} ~~pantatem~~ zpět
směrem na Boreml. ~~Vešl pytel mouky a asi~~
10 kožíšků které tam zanechali. Novosilští
novobránci mezi nimi i dra jeho synové.

za Boremlem v lesích byli přepadeni benderovci
zmučeni a zabiti. Valeš měl na těle vyříznutou
kříži v podobě kříže. Oba byli pohřbeni v Novosilkách.

Vrátili se domů z Československa vojini, ne-
mohouce se dočkati svých rodin do staré vlasti.

Ten málo jich tam zůstalo: Josef šťastný - jediný ze
starších / doma býval jako chudás přehlížen, na frontě prý
si však vedl velmi statečně, býval v nejprudších bojích / ~~jednou~~
~~prý vynesl z předposice raněného Hamarada, kam se~~
~~již nikdo neodvažoval - všechna mu čest za všechno,~~

leč za své hrdinství i tu byl zapomenut, pak místní
v Čechách většinou mladíhoši: Novák František,
Rudolf Josef, Knězáček Ladislav, Haken Josef,
Janatka Josef, Dostál Břetislav.

Andrušenko Theodor

Někteří z příjezdných se ihned vrátili zase zpět
do Čech jako Žižka Josef.

✱

Probíhaly dny v očekávání, že se přece jen všichni
budou stěhovat do Čech - jedni byli plni radostného
očekávání, jiní hleděli s obavou vstříe příštím věcem
- neradi by opustili místo, kde otcové a dědové se tolik
nalopotili, aby založili nový domov. Jisto je, že ne-
~~byti beuderovštiny a s tím divokého prostředí,~~
~~nikdo by se byl nehnuv z Novosilek.~~

A tak z desperace a nejistoty se trochu roz-
vázaly mravy - vařila se v každém stavení vodka-
samohonka - v jejíž výrobě češi byli opravdu mistři,
pilo se, jedlo a zpívalo..

Také ~~bylo~~ domácká výroba mýdla, syrová, mouka
v malých důmyslných mlýncích, kroupy, oleje ~~atd.~~
slovem vše dovedli tyto lidé svým důmyslem sestro-
jiti, opatřiti.. A nikdy nebyli v nouzi. Žití a
~~ne přímo podporovali okolní nuzáky z ukr. obcí,~~
~~bandity a kdo přišel, nebo si násilím vzal~~
~~a přece zase bylo a bylo nové žití a oděv.~~
~~To dovedli jen naši z Volyně, jiní by dávno~~
~~zkrachovali.~~

Padlí ve II světové válce:

50 samičku

1. Martinek Ladislav syn Františka u Minska
2. Lamač Ludvík " Jana u Rostova
3. Horušický František " Frant. u Ilukly
4. Liška Antonín " Alojse "
5. Havelka Antonín " Josefa "
6. Martinec Josef " Stanislava "
7. Knězáček Františ. " Františka "
8. Kozák Josef " Alojse "
9. Kozák Františ. " Alojse "
10. Kozák Pavel " Františka "
11. Kozák Josef " Josefa "
12. Košťák Josef " Václava "
13. Vrba František " Františka "
14. Rymarcuk N. (ukrajinec v čes. arm.) "
15. Čmuchašek Ladisl. syn Antonína "

Padlí doma:

1. Prajzler František zabit úkladně benderovci za službu Sov. sv. ^{Ubr}
2. Tylichter Josef zabit Němci jako partyzán
3. Vrba Josef zabit benderovci za službu Sov. svazu.
4. Vrba František zabit benderovci za službu Sov. svazu
5. Valeš František zabit úkladně benderovci
6. Petr Korňákov, učitel, zabit benderovci
7. Lóňa - partyzán, zabit benderovci

Padlí jinak:

1. Josef Švorec - padl napoli od letecké pumy
2. Antonie Simonova, padla od letecké pumy
3. Slavomír Půlpytel syn Karla, umučen v Osvěncině

Narrat do vlasti:

Dne 5 prosince 1946 přijela československá
přesídlovací komise pod vedením majora Černého
a ing. Feistnera. Měla své sídlo v Senkevičovce.

Spolupracovali v Komisi místní a okolní Volynčáci:

Volejník Josef ze Sklině, Karel Půlpytel, učitel z No-
vosilek, Tomšová Emilie, učitelka z Hubina,
Poláková Emilie z Nivy a ~~Josef j. h.~~ z Ostrova

~~Kromě těchto spolupracovali technicky v dopravě~~
~~Josef Hloušek z Nivy a z Mračova~~

Jezdilo se po českých osadách, spisoval a oceňo-
val se reškerý majetek, starby, osery.

K jaru 1947 již bylo vše připraveno k odjezdu.

Novosilští vyjeli z Volyně v dubnu o Velikonocích
1947. Dlouhý vlak vyjel ze Senkevičovky k západu,
a dlouho ještě se krajené ohlíželi k místu, kde
v údolí byla skryta vesnička. Ten kopec se škrálo
daleko do kraje mával ještě na rozloučenou
všem, kdož nejednou jej přecházel ^{na cestě} z vsi do vsi.

V obci zůstali Češi - sirotci po Čechu Josefu
Leničkovi - tři chlapeci, nejstaršímu bylo 14 let, Josef.

~~Tolik se jim chtělo tatě do Čech - plakali - ale co~~
naplat - matka byla Ukrajinka a úřady je
nepropustily. Škoda! Snad se někdy budou
moci vrátiti do země svých otců.

~~Skoro v každé české obci zůstali ojedinelí
Češi. Tak v Raciňě zůstala Pavlína Horáčkova
provdaná Kalčíková (za Ukrajince) ač má v Českosloven-
sku všechny své děti. Na Skobélce zůstali Češi,
bratři Štěpánové atd.~~

Při reemigraci si vezli krajané koně, vozy,
něco novějšího dobytka, obleky a něco svršků..

Větším dílem však přišlo vše navymar - buď
se částečně lacino vyprodalo, darovalo neb prostě
zanechalo na pospas osudu.

Ve vlasti.

Krajané si představovali, že budou ve vlasti
opět všichni pohromadě, a že i zde založí vzorné
obce. Stalo se jinak.

Skoro všichni jsou roztroušeni po celé republice:
Tak Novosilští jsou osídleni většími skupinami
v obcích:

1. Hrušovany nad Jevišovkou ^{Morava} asi 15 rodin.
(V Irnholeci 1 rodina) V Hrušovanech n. Jeviš.
bydli nejstarší Kraja 2 Novosilek
patriarcha Jolejš Karel.

2. Malešovice u Pohorelic Morava asi 15 rodin
(Ve Vlasaticích, v Cvrčovicích, Pohorelicích, Odrovicích,
v Želovicích atd)

3. Fulštejn a okolí ve Slezku u Osoblahy asi 10 rodin.
(V Karlově, v Kobrně atd).

4. V Žatci.

5. Na Podbořansku ~~u Žatce~~.

6. V Praze.

7. V Podkrkonoší

8. u Chebu a Aše.

9. V jižních Čechách.

Nehledě na toto roztržení, přátelé a známí se vzájemně navštěvují, ba vzájemně si vypomáhají.

Až přejdou věky a vstanou nová pokolení, zůstane pouze tato Kronika, jako svědek nevýslovné lásky k rodné půdě a jako příklad neúnavné práce těch, kteří putovali za norským domovem a skýrou chleba, až se ^{zase} navrátili v lůno své vlasti.

K
é
ž
Kéž touto vzpomínkou zůstane po věky!

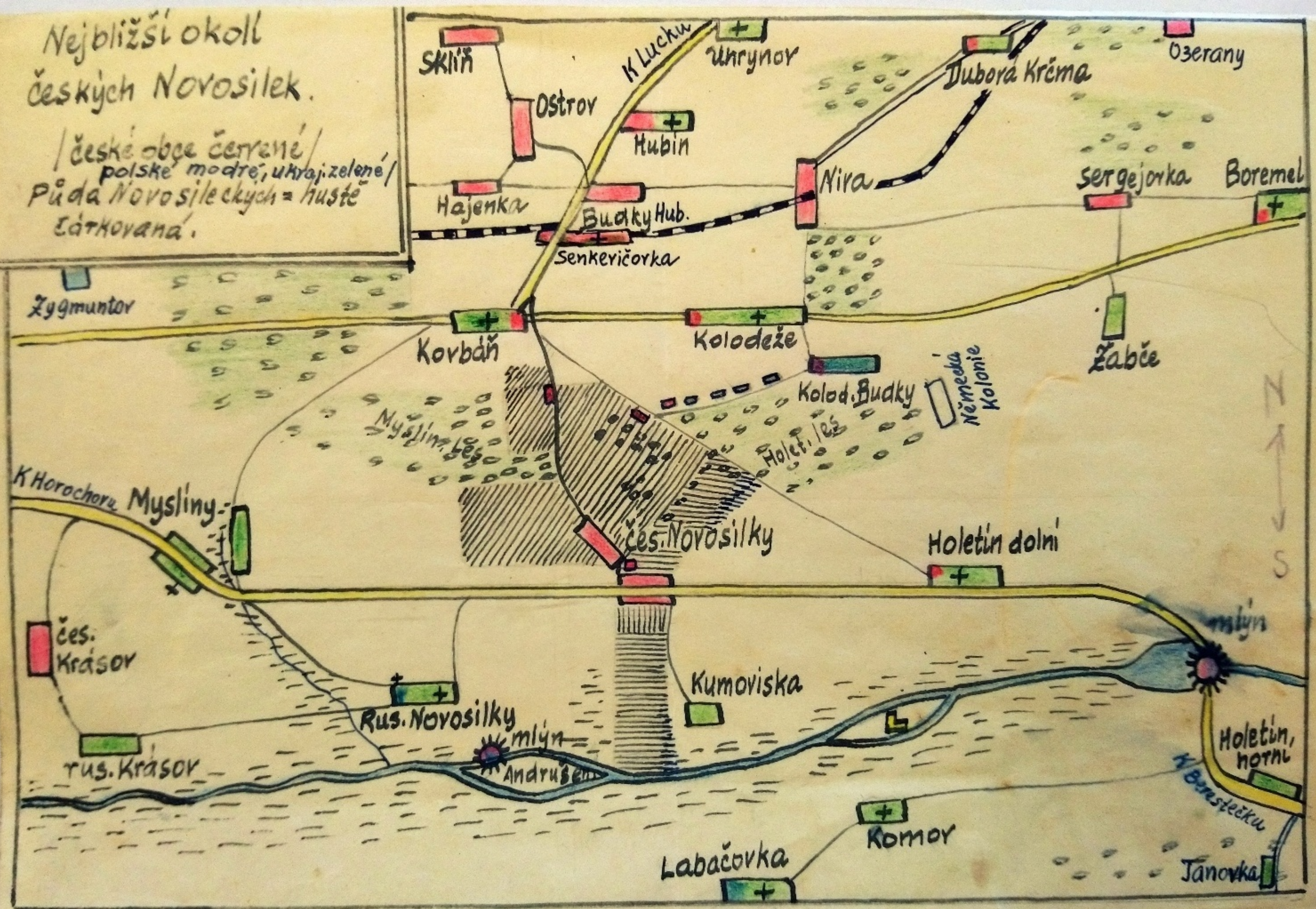
V Drnholci 1. ledna 1950.

sepsal

Karel Šilgusteb
učitel.

Nejbližší okolí
českých Novosilek.

/ české obce červené /
polské modré, ukraj. zelené /
Půda Novosileckých = hustě
zátkovaná.

Skliň

Ostrov

K Lucku

Uhrynov

Ozerany

Dubová Kréma

Hubin

Hajenka

Budky Hub.

Nira

Sergejorka

Boremel

Senkevičorka

Zygmuntov

Korbáň

Kolodeže

Žabče

Myslín les

Kolod. Budky

Německá Kolonie

Holetín les

K Horochovu

Myslín

čes. Novosilky

Holetín dolní

čes. Krásov

Rus. Novosilky

Kumoviska

Rus. Krásov

mlýn

Andrušev

Holetín horní

Labáčovka

Komov

Janovka

K Bystřeci

Později zakoupená půda
a vybudovaná osada
Nové Novosilky

100 m

pole "k Senožencím"

pole "Habřina"

pole "Na panském"

K Horochovu

